

“Україна”, “Рада”, “Громадська думка” та ін. Близько 5000 крб. передав Одеській “Громаді”. Сам володів і говорив українською мовою, незважаючи на заборону українського слова у той час. У 1998 р. Ліга українських меценатів заснувала грошову премію ім. Василя Смиренка, яку присуджують до Дня Незалежності України діячам літератури і мистецтва за внесок до духовного розвитку нашої Батьківщини.

Лев Платонович Смиренко (1855-1920) – видатний помолог (наука про сорти плодкових та ягідних рослин). Створив кілька розсадників фруктових, овочевих та ягідних рослин, виводив нові сорти рослин. За власний кошт організував школи садівництва, де виховав багато висококваліфікованих фахівців. Безкоштовно роздавав саджанці селянам навколишніх сіл, видав багато наукових праць з проблем помології. Його син **Володимир Левкович Смиренко (1891-1938)** продовжив справу батька у галузі помології.

Андрей Шептицький (1865-1944)

Митрополит Галицький, Архієпископ Львівський та Єпископ Кам’янець-Подільський. Сприяв економічному відродженню Західної України в кінці ХІХ – на початку ХХ ст., був засновником першої української фахової господарської школи в Західній Україні. Заснував і утримував єдину українську лікарську установу у Львові “Народна лічниця”, жіночий медичний заклад “Порадня матерів”. У 1917 р.

Додаток 2

ВОЛОДИМИР МОНОМАХ

Повчання (Уривки)

Я, недостойний, дідом своїм Ярославом, благословенним, славним, наречений у хрещенні Василієм, а руським іменем Володимир, отцем улюбленим і матір’ю своєю з Мономахів у благочесті наставлений, дітям моїм у доброчесності домогтись успіхів бажаючи, се пишу поучення вам, улюблені, і задля християнських людей, бо скільки оберіг їх я по милості Божій і отчою молитвою од усяких бід!

...Діти мої чи інший хто, слухавши сю грамотку, не посмійтеся, а кому вона люба із дітей моїх – нехай прийме він її в серце своє і не лінуватися стане, а так, як і я, труждатися. *Найперше, задля Бога і душі*

своєї, страх майте Божий у серці своїм і милостиню чиніть щедру, бо се єсть начаток всякому добру (виділення наше. – В.С.).

Не наслідуй лиходіїв, не завидуй тим, що творять беззаконня, бо лиходії винищені будуть, а ті, що надіються на Господа, заволодіють землею.

Тож, Бога ради, не лінуйтеся, я благаю вас, не забувайте трьох діл тих, бо не є важкі вони...

Якщо вам Бог з'якшить серце, то сльози свої пролийте за гріхи свої, кажучи: “Як ото блудницю, і розбійника, і митника ти помилував еси, Господи, так і нас, грішних, помилуй”. І в церкві се дійте, і спати лягаючи. Не пропустіте ж ні одної ночі. Якщо ви при силі, хоч раз поклонітесь до землі, а коли вам стане немічно – то тричі. І сього не забувайте, не лінуйтеся, бо тим нічним поклоном і співом молитви чоловік побіждає диявола, – і що за день людина согрішить, то сим ізбавляється од гріха.

Усього ж паче – убогих не забувайте, але, наскільки є змога, по силі годуйте і подавайте сироті, і за вдовицю вступітьє самі, а не давайте сильним погубити людину. Ні правого, ні винного не вбивайте і не повелівайте вбити його; якщо хто буде достоїн навіть смерті, то не погубляйте ніякої душі християнської.

Старих шануйте, як отця, а молодих – як братів. У домі своїм не лінуйтеся, а за всім дивітьєся. Не покладайтеся ні на тивуна, ні на отрока, щоби не посміялися ті, які приходять до вас, ні з дому вашого, ні з обіду вашого.

Лжі бережітьєся, і п'янства, і блуду, бо в сьому душа погибає і тіло.

А куди ви ходите в путь за даниною по своїх землях – не дайте отрокам шкоди діяти ні своїм людям, ні чужим, ні в селах, ні в хлібах, а не то клясти вас начнуть. А куди підете і де станете – напоїте, нагодуйте краще стороннього; а ще більше вишануйте гостя, звідки він до вас не прийде, – чи простий, чи знатний, чи посол, – якщо не можете дарунком, то їжею і питвом. Вони бо, мимоходячи, прославлять чоловіка по всіх землях – або добрим, або лихим.

Недужого одвідайте, за мерцем ідіте, тому що всі ми смертні єсмо. І чоловіка не миніть, не привітавши, добре слово йому подайте.

Жону свою любіте, але не дайте їм, жінкам, над собою власті.

А се вам основа всього: страх Божий майте вище над усе.

Якщо забуваєте се все, то часто перечитуйте: і мені буде без сорома, і вам буде добре.

А коли добре щось умієте – того не забувайте, а чого не вмієте – то того учітьєся, так же, як отець мій. Удома сидячи, він зумів знати п'ять мов, – а за се почесть єсть од інших країв. Лінощі ж – усьому лихому

мати: що людина вміє – те забуде, а чого ж не вміє – то того не вчиться.

А добре поводячись, *не лінуйтеся ж ні до чого доброго*, а насамперед до церкви ходити. Хай не застане вас сонце на постелі, – так бо отець мій діяв блаженний і всі добрії люди достойні...

...Також *і бідного смерда, і вбогу вдовицю не давав я сильним обидити*, і за церковним порядком, і службою сам наглядав.

...Тож, сю грамотку прочитаючи, постарайтеся на всякі добрі діла,

Додаток 3

Благодійні організації на Миколаївщині у кінці XIX – на початку XX ст.

У 1845 р. у Миколаєві було засноване *Благодійне товариство*, яке мало на меті надання коштів для покращення морального і матеріального становища бідняків, встановлення догляду за неможливими людьми похилого віку та безпритульними сиротами. Товариство утримувало притулок, у якому доглядалися люди похилого віку, безпритульні діти й немовлята – разом близько 500 чоловік. На початку XX ст. воно відкрило школу для дітей старшого віку. На чолі Правління товариства стояли дружини військових губернаторів, пізніше – градоначальників, що визначало високу якість діяльності цієї організації. Товариство було найбільшим в Миколаєві за кількістю та фінансовими можливостями.

У 1874 р. розпочало роботу *“Товариство допомоги неможливім особам, які прагнуть до освіти”*, яке надавало грошову допомогу дітям, що вчилися в освітніх установах Миколаєва або в інших містах імперії. Гроші надавалися у вигляді сплати за навчання, оплати дорожніх витрат, лекцій чи стипендій, забезпечення одягом, навчальними посібниками. Діяло до 1884 р.

У 1875 р. засноване *“Товариство для влаштування нічліжних притулків”* – зосереджувало свою увагу на наданні найбіднішим верствам населення харчування та притулку. Існувало протягом 25 років, за цей час витратило на допомогу бідним близько 207311 крб. та надало допомогу 33242385 особам.

У 1894 р. у Миколаєві почало працювати *Товариство прикажчиків-християн*. Воно сприяло наданню безкоштовної або недорогої медичної допомоги для своїх членів, знижок цін на товари, надавало кошти на поховання, одруження, навчання членів товариства та їх родин,